

čevljar

letnik xvii · november 1977

11

glasilo delovne skupnosti tovarne obutve **Peko** tržič

TOV. FRANC ŠETINC NA OBISKU V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI

Obravnavanje problemov in ocenjevanje dosežkov

»Imam vtis, da ste na dobri poti. Razmišljate in iščete nove rešitve za uveljavljanje družbeno-ekonomskega položaja delavca v TOZD in delovni organizaciji, take nove odnose, s katerimi se krepi vloga delovnega človeka.«

S temi besedami je končal razgovor sekretar Izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Franc Šetinc. Tov. Šetinc s sodelavci se je udeležil razgovora o analizah samoupravnega organiziranja in dohodkovnih odnosov in o tem, kako Zveza komunistov v Peko uresničuje svojo vlogo. Predstavniki družbenopolitičnih organizacij v delovni organizaciji so goste seznanili z uspehi, težavami in prizadevanje za to, da se delavcem okrepi njihova vloga.

V naši delovni organizaciji je 3860 zaposlenih, od tega je 7 odstotkov članov Zveze komunistov. Letos načrtujemo preko dve milijardi celotnega dohodka. V občinskem merilu predstavlja to preko 50 odstotkov družbenega proizvoda. Prva in največja skrb nam je povečanje proizvodnih zmogljivosti in uspešnost prodaje tako na domačem kot na tujem trgu. Prav zato smo posvečali premalo pozornosti področju ugotavljanja dohodka in dohodkovnih odnosov v skladu z zakonom o združenem delu.

ZLATO IN SREBRO ZA PEKO

Na sejmu MODA V SVETU od 1. do 10. oktobra letos v Beogradu smo razstavljali modele iz kolekcije jesen—zima 1977-1978 in pomlad—poletje 1978. Dobili smo dve priznanji.

ZLATO KOŠUTO je dobil otroški čevlj SAŠA iz kolekcije pomlad—poletje 1978; moški čevlj RIHARD pa je dobil SREBRNO KOŠUTO.

Oba modela sta delo naših modelirjev. Čevlj SAŠA je kreiral Janko Golmajer, RIHARDA pa si je zamislil Branko Ivnik.

IZPOLNJEVANJE OPERATIVNIH PLANOV V OBDOBJU JANUAR - SEPTEMBER 1977

1. TOZD OBUTEV

MONTAŽNI ODDELKI

Mont. odd.	Operat. plan	Proizv. parov	Razlika parov	Ind.
520	375300	369696	— 5604	98
521	375300	360950	—14350	96
522	380800	375913	— 4887	99
523	383400	384954	+ 1554	100
SKUP.	1514800	1491513	—23287	99
524	17500	13873	— 3627	79
SKUP.	1532300	1505386	—26914	98

V TOZD Obutev je bil v tem obdobju operativni plan dosežen 98 %. V zadnjih treh mesecih pa le 95 %. S tem rezultatom prav gotovo nismo zadovoljni, saj nismo uresničili, kar smo zagotavljali ob polletju ob tako veliki zalogi zgornjih delov in s tem možnosti za izpolnitev nalog, ki smo si jih zadali.

Vzroke za take rezultate, predvsem mislim na zadnje tri mesece letos, je slaba oskrba proizvodnje s spodnjimi deli.

1.2. IZDELAVA ZGORNJIH DELOV

V nasprotju z montažnimi oddelki pa ugotavljamo dobre rezultate v izdelavi zgornjih delov, tako v izd. zg. delov 511, 512, kot tudi v TOZD Trbovlje.

Zgornji deli, ki so bili izdelani pri kooperantih, predvsem pri kooperantu IVANČICA, pa so s slabo kvaliteto in tudi

z večkratno zakasnitvijo vplivali na manjšo proizvodnjo oz. slabši rezultat v montažnih oddelkih.

2. TOZD POLIURETAN

V TOZD Poliuretan je bil plan izpolnjen 101 %. V zadnjem mesecu zaradi pomanjkanja naročil plan ni bil dosežen.

Z novo organizacijo skladišč lahko ugotovimo, da v TOZD Obutev ni primanjkovalo podplatov, tako ne v količini kot v sortimentu.

Nekoliko slabše je izpolnjevanje potrjenih rokov za TOZD Prodajo. Glavni vzrok je čas za dodelavo izmeta, ki je največkrat predolg.

3. TOZD GUMOPLAST

V TOZD Gumoplast je bil operativni plan dosežen 98 %.

V oddelku gumarne 85 %, plastiki 108 % in na stroju Presma 69 %.

Če analiziramo zgoraj navedene podatke, ugotovimo, da v oddelku gumarne poleg že omenjenih vzrokov o pomanjkanju naročil v obdobju maj, junij, plan ni bil izpolnjen predvsem zaradi težje proizvodnje in zastojev v oddelku barvarne. V tem oddelku so poleg zahtevne proizvodnje reševali še prekomerni izmet, ki je nastal v gumarni, kar je povzročilo zaradi izgubljenega časa tudi pomanjkanje delovne sile.

V oddelku plastike je bil plan presežen, vendar je kljub temu primanjkovalo peta in napetnikov neredne oskrbe osnovnih materialov — polistirola in trdega kontana za napetnike.

Ne moremo trditi, da vsi zastoji izvirajo samo iz tega, kajti večkrat je primanjkovalo le posameznih grup peta ali napetnikov.

Pri vsem tem moramo vedeti, da je proizvodnja v primerjavi z letom 1976 veliko bolj zahtevna, iz tega pa izvira tudi nekaj napak in slabša kvaliteta teh izdelkov.

Na stroju Presma — izdelava termoplastičnih podplatov je bil plan dosežen 69 %.

Na tem stroju niso bile izkoriščene kapacitete v celoti. Za TOZD Obutev ni bilo dosti naročil, medtem ko za TOZD Prodajo razen podplatov, ki so se delali za TOZD Obutev, kolekcija ni bila izdelana.

Sonja Kralj

PeKo

ZAČASNA RAZPOREDITEV DOHODKA

Z rezultati našega dela v prvih devetih mesecih letošnjega leta nikakor ne moremo biti zadovoljni, kar je razvidno iz začasne razporeditve dohodka. Do konca leta bomo morali vložiti več prizadevanj in dela. Tako bomo popravili stanje, ki trenutno ni najboljše.

Dohodek je razporejen za davke in prispevke ter za druge določene namene, kar je zakonsko predpisano ali sprejeto s samoupravnimi sporazumi.

Čisti dohodek je razporejen na že realizirane osebne dohodke in ostale osebne prejeme ter stanovanjska sredstva

TOZD. V del čistega dohodka in razširitev materialne osnove dela in rezerv je razporejeno le toliko, kot je z zakonom določeno, da mora biti za posojilo manj razvitim in obvezne rezerve, ostanek je predviden za skupno porabo.

	OBUTEV	POLIURETAN	GUMOPLAST	TRBOVLJE	MREŽA	SSSS	DO
SKUPNI DOHODEK	58.623.387,68	11.086.539,15	9.101.371,31	16.009.606,17	50.710.080,99	43.418.591,50	188.949.576,80
1. Dosežen z realiz. po PLC	46.946.066,53	8.813.828,08	7.353.298,70	13.214.105,85	37.241.209,10	32.020.776,80	145.589.285,06
1.0. Realizirani vskalk. OD	41.012.604,87	7.658.685,90	6.586.928,52	12.137.624,71	37.241.209,10	32.020.776,80	136.657.829,90
1.1. Znižanje LC	5.933.461,66	1.155.142,18	766.370,18	1.076.481,14	-	-	8.931.455,16
2. Dosežen z dodatno real. za poravnavo obveznosti	11.442.820,32	2.245.625,13	1.728.551,21	2.787.616,60	13.177.820,00	11.397.814,70	42.750.247,96
3. Delež v skup. rezultatu	234.300,83	27.085,94	19.521,40	37.883,72	291.051,89	-	610.043,78
PREDLOG DELITVE:							
1. SKUPNI DOHODEK	58.623.387,68	11.086.539,15	9.101.371,31	16.009.606,17	50.710.080,99	43.418.591,50	188.949.576,80
1.0. Del za obresti	853.391,45	47.831,30	9.299,30	16.340,00	1.796.249,55	2.697.302,50	5.420.414,10
2. DOHODEK TOZD	57.769.996,23	11.038.707,85	9.092.072,01	15.993.266,17	48.913.831,44	40.721.289,00	183.529.162,70
2.0. Za prisp. in davke za druge in dol. namene	4.216.377,88	2.086.806,60	1.422.774,65	981.119,75	5.095.035,60	2.975.618,97	16.777.733,45
3. ČISTI DOHODEK	53.553.618,35	8.951.901,25	7.669.297,36	15.012.146,42	43.818.795,84	37.745.670,03	166.751.429,25
3.0. Osebna in skupna poraba							
3.0.0. Osebni dohodki	43.153.867,42	8.056.887,50	6.915.000,97	12.741.700,16	38.734.952,95	33.559.141,95	143.161.550,95
3.0.1. Osebni prejemki	1.566.424,64	252.538,98	204.325,96	417.512,10	2.350.683,65	2.266.671,03	7.058.156,36
3.0.2. Stan. sred. TOZD	2.777.488,80	487.142,45	420.798,95	771.609,80	2.489.882,35	1.919.857,05	8.866.779,40
3.0.3. Nep.svob.menjava dela	-	-	-	-	-	-	-
3.0.4. Za druge namene SP	-	-	-	-	-	-	-
- že korišćeno v 1. 77	1.129.986,00	130.959,00	110.450,00	255.431,00	30.136,00	-	1.656.962,00
- ostalo za potrebe 78	181.670,29	-	-	304.260,47	-	-	485.930,76
3.1. Zbolj. in razš. mat. osnove							
3.1.0. za pos. skl. federacije	2.400.540,75	24.575,32	18.721,48	147.374,55	213.140,89	-	2.804.159,99
3.1.1. za rezervni sklad	2.543.651,45	-	-	374.258,34	-	-	2.717.889,79
3.1.2. za poslovni sklad	-	-	-	-	-	-	-

RAZDROBLJENA PRIZADEVANJA

Poletne težave v proizvodnji in devetmesečni periodični obračun, sta razgrnila pred vse nas neodložljive naloge, ki se jih bomo morali lotiti strnjeno in sistematično predvsem pa z jasno oblikovanimi cilji. Številne razprave v kolektivu: na zborih delavcev, v samoupravnih organih, družbenopolitičnih organizacijah in strokovnih službah so pokazale, da so bila naša dosedanja prizadevanja preveč razdrobljena in zato manj učinkovita. V čem se le-ta konkretno kaže?

Na prvo mesto gre gotovo postaviti mišljenja in predstave o prodajno-proizvodnem programu, ki so normalno tekom snovanja različna, zaradi tehničnih in proizvodnih možnosti, tržne usmerjenosti in drugih vzrokov. Načelno smo se že večkrat opredelili za modno usmerjen program, ki pa ga v praksi tolmačimo precej različno. Dokončno oblikovan proizvodni program je tako navadno kompromis, v katerem pa se kasneje pokaže precej težav, ki se rešujejo le z velikimi naporji in tudi stroški. Tudi strategija našega razvoja je preveč dnevno obarvana in se bo mo-

rala v prihodnje pospešeno in konkretno izvajati. Na primer: že dlje časa govorimo o vzporednem programu za poliuretan in vendar smo v pomanjkanju naročil morali precej omejiti proizvodnjo. V prihodnje bo potrebno največ časa in dela nameniti prav temu vprašanju tako, da bodo vse različne strukture oblikovalcev in izvajalcev prodajno proizvodnega programa in razvoja naše delovne skupnosti sporazumno osvajale optimalne rešitve.

Drug, nič manj pomemben problem je gotovo naša miselnost, da s tem ko smo opravili svoje delovne naloge, ki so nam neposredno poverjene, je za nas že vse končano in v najlepšem redu, čeprav vemo, da je še dosti neopravljenega v naši delovni skupini, enoti, službi ali sektorju. Prepričani smo, da mora biti naš osebni dohodek v skladu z opravljenimi deli, to je najvišji možen, ne glede na to, kako se je naše delo uspešno združilo z drugimi in kakšen je končni efekt vrednotenja na trgu. Od tod tudi naše izredno zanimanje samo za področje osebnih do-

hodkov in delitev sklada skupne porabe, vključno s stanovanjskimi sredstvi. Marsikdo od nas zna zelo kritično obsoditi določene pojave, brez da bi predlagal boljše rešitve, da bi ugotovil svoj delež pri tem. Spoznati bo potrebno, da taka kritika ne vodi nikamor, ampak da bo potrebno več delati in predvsem delati povezano, disciplinirano in enotno.

Lahko bi še naštevali naše ključne probleme, ki se navezujejo drug na drugega, vsakič pa bomo ugotovili, da se naše notranje slabosti še stopnjujejo v luči sistemskih ukrepov, ki so, kot smo že ničkolikokrat poudarili, preveč administrativni in spreminjajoči.

Z novo proizvodno sezono pomlad-poletje in novim koledarskim letom se bomo spet preizkusili, koliko smo sposobni uresničiti letni poslovni sporazum, katerega bomo sprejeli v tem času. Prepričan sem, da bomo uspeli, tako da bomo drugo leto s ponosom pokazali na petinsedemdesetletno tradicijo našega kolektiva.

Božidar Meglič

Drugi o nas

Radničke novine iz Zagreba so objavile razgovor s predsednikom sindikata v TOZD Budućnost tov. Ignacem Krušljem.

Ludbreška občina je bila še do nedavnega v skupini nerazvitih občin v SR Hrvatski. V zadnjem času pa kaže njeno gospodarstvo vse boljše rezultate. Danes je zaposlenih že 3500 delavcev ali 15 % prebivalcev. 1000 zaposlenih je v tovarni obutve »BUDUČNOST«, ki dela kot TOZD delovne organizacije »PEKO« iz Tržiča. Ta največji delovni kolektiv v občini, je v zadnjem času dosegel razvoj, ki je nad pričakovanim in planiranim. Po svojih rezultatih, zaposlovanju, porasti proizvodnje, produktivnosti in uspehu poslovanja je primer izvrstnega gospodarjenja. Posebno je opazna stalna aktivnost družbenopolitičnih organizacij, še posebej sindikalne organizacije, kar je bilo povod za razgovor z njenim predsednikom tovarišem Ignacem Krušljem.

— V času razprave o predlogu zakona o združenem delu, posebno pa po njegovem sprejetju, je ta v ospredju aktivnosti sindikalne organizacije v našem kolektivu — je dejal tov. Ignac Krušelj.

— Skrbno smo se pripravili na uporabo določil iz zakona v praksi. Že takrat smo vedeli, da je dolgotrajen in zapleten proces, zato je potrebna dolgotrajna akcija. Brez nenehne aktivnosti in uresničevanja določil zakona o združenem delu bi bil uspeh samo polovičen.

— Kaj dokazuje, da so bile priprave dobre?

— Na sestankih osnovnih organizacij in zborih delavcev smo najprej ljudem pojasnili in razložili, da je osnova zakon, ki pogloblja humanizacijo samoupravnih socialističnih odnosov v združenem delu. Podrobno ureja najpomembnejša vprašanja v duhu ustave, partijskih in sindikalnih dokumentov. To pa pomeni, da se na določen način s tem dokumentom urejajo odnosi, pravice in dolžnosti tako, da delavski razred v popolnosti razpolaga z rezultati svojega dela.

Vsem delavcem smo razdelili po en izvod Zakona o združenem delu. Bili so tudi taki, ki so trdili, da je zakon samo za pravnike, da ga delavci ne bodo uporabljali in podobno. Častna beseda, da je pa veliko več takih, ki svoj izvod nosijo s seboj. Pogosto listajo po njem in v njem iščejo odgovore na posamezna vprašanja. Veste, to pa je tisto, kar me prepričuje, da smo se že na začetku dobro pripravili.

— Kaj pa praktični primeri?

— Vsakodnevno so prisotni. Predvsem je to videti, kako bi dejal, »zakonsko« obnašanje naših delovnih ljudi. Delovna disciplina je na višini, izostankov z dela skoraj da ni in minimalni so tudi izostanki zaradi bolezni. Delovni ljudje

se zavedajo, da je njihov obstoj odvisen od ustvarjenega dohodka in je zaradi tega boj za njegovo čimvečjo realizacijo v prvem planu. S tem se vsklajujejo naši normativni akti in samoupravni sporazumi z zakonom o združenem delu. To je nenehno delo kot je tudi izpopolnjevanje nagrajevanja. Nagrajevanje pri nas dosledno izvajamo po doseženih rezultatih vsakega posameznika, kar ustreza določbam zakona o združenem delu. Lahko trdim da je to največ doprineslo našim poslovnim rezultatom, na kar smo ponosni.

— Zmanjšali ste izostanke z dela, izostanke zaradi bolezni oziroma delovno disciplino. Kako je na to vplivala sindikalna organizacija?

Predsednik sindikata Ignac Krušelj

— Vpliv je bil zelo pomemben in glejte, zakaj! Na iniciativo sindikata je v kolektivu organizirana in brezhrebno deluje družbena prehrana delavcev. S toplim obrokom za vsakega delavca smo veliko dosegli na področju zboljšanja zdravstvenega stanja delavcev kot tudi delovne kondicije.

Vložene investicije se nam tako večkratno vračajo. Čeprav je večina delavcev iz okolice in ima skoraj vsak nekaj zemlje ali vsaj vrt, ne-

opravičenih izostankov skoraj ni. To je dokaz zavesti delovnih ljudi, ki se vse bolj zavedajo, da njihov izostanek z dela ne oškoduje samo njihov zaslužek temveč tudi ves kolektiv.

Za neopravičen izostanek z dela niso posledice samo sankcije proti delavcu po naših normativih. O neopravičenem izostanku razpravlja tudi delovna enota. To zadnje teže prenašamo.

Izostanki z dela so minimalni. Ko smo gradili tovarno, smo predvideli tudi prostor za zdravnika splošne prakse in zobozdravnika. Zdravnik prihaja vsak dan, medtem ko so prej delavci odhajali v mesto in izubljali mnogo časa. V kratkem bo z delom pričel tudi zobozdravnik in bodo tako izostanki z dela minimalni. Poleg tega imamo tudi enoto banke in delavcem niti ni potrebno izhod iz tovarne v zvezi z bančnim poslovanjem. Delavci lahko v »naši banki« poravnajo denarno kazen za prometi prekršek, davek, ipd.

— V zadnjem času ste zaposlili veliko delavcev!

— Pred letom smo v tem času imeli 660 zaposlenih a zdaj nas je že 1000. To nam omogoča napredek in poslovno sodelovanje s PEKO-m iz Tržiča — smo njihova TOZD. Po načrtu zaposlovanja smo prekoračili vsa pričakovanja, ker je bilo komaj za leto 1980 predvidena zaposlitev 895 delavcev, a smo že zdaj dosegli številko 1000. To je za nas dobro, dobro je tudi za občino in za njeno gospodarstvo.

— Stvar je vsekakor v pomembni proizvodnji...

— Produktivnost in kvaliteta naših izdelkov so največja garancija za izredno dobre odnose z matično organizacijo PEKO. Dnevno izdelamo 2800 parov obutve in 2700 zgornjih delov. To leto bomo realizirali približno 1.375.000 parov obutve, zgornjih in spodnjih delov v vrednosti približno 173 milijonov dinarjev. 80 % naših izdelkov bomo plasirali na inozemsko tržišče. Rezultat je zelo dober, toda vseeno moramo vlagati še več naporov za povečanje produktivnosti dela.

— Na koncu nam povejte še, katera je neposredna aktivnost sindikata v vašem kolektivu?

— Središče naše aktivnosti je še nadalje izvajanje zakona o združenem delu. V tej zvezi smo najneposrednejše pred organizacijo javne razprave o predlogu družbenega dogovora o dohodku kot tudi o načrtu tez zakona o delovnih odnosih. V zvezi s to aktivnostjo smo v intenzivnih pripravah.

OBISK V POSLOVALNICI CELJE II

Poslovalnica Celje II bo 1. marca prihodnje leto praznovala 30. rojstni dan. Lokal je v glavni prometni ulici, ki je zaprta za promet z avtomobili. Na koncu ulice je avtobusna in železniška postaja. Prodajni prostor meri vsega 80 m². V lanskem letu so dosegli zavidljiv uspeh. Postali so »milijarderji«. Na to je deset članski kolektiv upravičeno ponosen.

»Imamo izredno slabe prodajne pogoje,« je dejala poslovodnica Antonija Slokan in nadaljevala, »vsi, prav vsi, imamo zasluge za tak promet. Smo tik pred adaptacijo. Kot vidite je v prodajalni malo prostora. V prodajalni imamo samo po en par od vsega sortimenta, vse ostalo pa v skladišču v prvem nadstropju. Po adaptaciji se bo prodajalna razširila v nadstropje, spodaj ostane samo oddelek moške obutve. Preureditev bo draga naložba. Morali jo bomo opraviti. Veseli smo že tega, da bomo lahko razstavili čevlje in namestili predizbiro. Imam dobro utečen kolektiv. Plačani smo po učinku. Vsak se zaveda svojega dela.

V Celju imamo zelo močno konkurenco — 13 prodajaln obutve. Celjsko območje ima 60.000

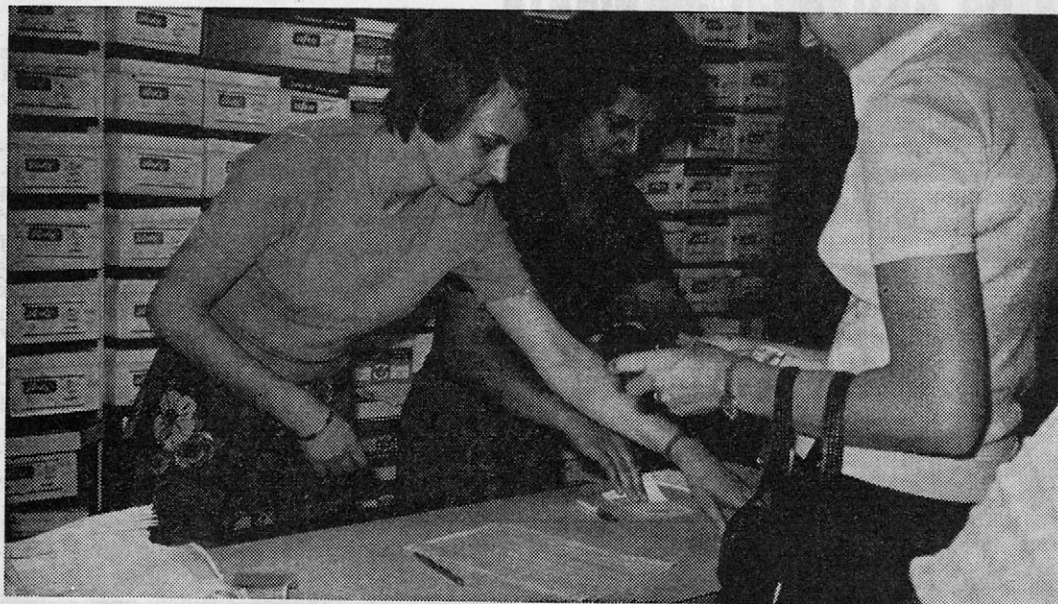
občanov. Skupaj s poslovalnico Celje I. prodamo letno dva para čevljev na prebivalca. Celjani strgajo veliko čevljev, ker se ne vozijo z avtomobili. Ekskluzivni modeli ne gredo najbolje. V Celju ni študentov. Smo nekako eno leto za modo. Potrošniki iščejo udobno in lahko obutev. Imamo zelo velike zaloge. Nekako nam ni bilo naklonjeno vreme. V dežju se letna obutev slabo prodaja. Mogoče bo jesen bolj ugodna.

Pomočnik poslovodje Branko Vrbovšek ne skopari z besedami kadar streže strankam. Pravi, da če so modeli v redu in imajo stranke denar sploh ni težko prodajati. Če pa kupec čevlje vzame ali ne, je največ odvisno od prodajalčevega razpoloženja. Če pogledamo lanski promet so bili lani vse leto dobre volje.

Branko se je izučil za prodajalca v poslovalnici Laško. Zatem je šel za nekaj časa v Split, Kamnik, Ljubljano in Celje II, kjer je že sedem let. Doma je iz Laškega. Dela v dva turnusa — dopoldne in popoldne. V prostem času se posveča svojemu konjičku — igranju na klarinet. Ni vključen v kakem ansamblu, zelo rad pa igra na ohceti.

Čevlji je treba znati prodati — Irena Mišič

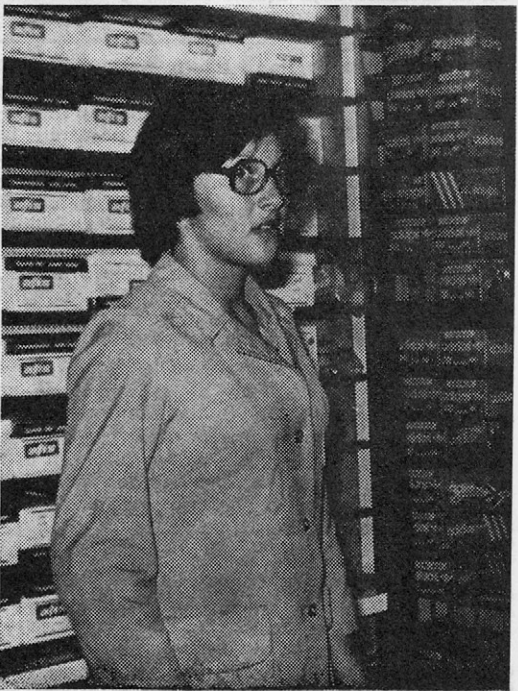
Nada Turnšek — blagajnik in Cvetka Likovič

Poslovodja prodajalne Antonija Slokan

Katero številko in kakšno barvo želite?

Magda Čater — vajenka

PRIPADNIKI TERITORIALNE OBRAMBE NA URJENJU

Ustava nam daje pravico in dolžnost, da smo vedno pripravljeni boriti se za ohranitev težko pridobljene svobode za nemoten razvoj samoupravnega socialističnega sistema in ozemeljske celovitosti. Oblik tega boja je mnogo in ena od takih je tudi usposabljanje pripadnikov teritorialnih odredov.

Pripadniki teritorialnih enot Tržiča in Škofje Loke so bili na 7-dnevnem urjenju v učnem centru Lojzeta Kebeta-Stefana na Beli.

Urjenje je potekalo po posebnem programu v samem centru in bližnji okolici. Obnavljali in razširjali so znanje, ki so ga dobili na odsluženju vojaškega roka in osvajali nove načine delovanja teritorialnih enot in njenih posebnih nalog v morebitni vojni. Uspešnost delovanja teritorialnih enot je v veliki meri odvisna od usposobljenosti starešinskega kadra.

Rezervni starešine so imeli predhodno posebne pripravljalne vaje, da so obnovili znanje in pripravili načrt urjenja. Od pripadnikov terito-

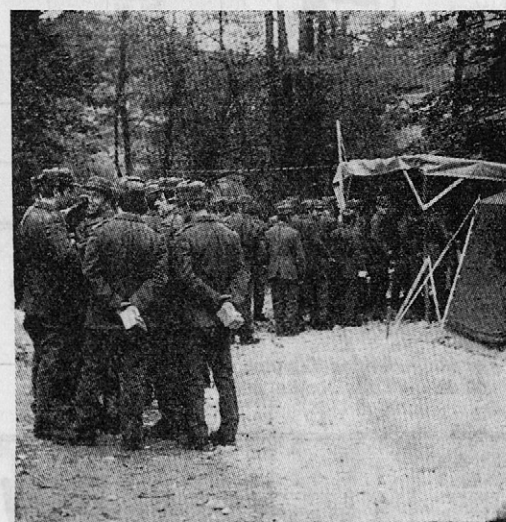
Zadnja navodila, preden se bomo pognali nad sovražnika

Strelca na položajih

Po vsaki uporabi je treba orožje temeljito očistiti

V vrsti za kosilo

teritorialnih enot se zahteva velika iznajdljivost, upornost, prebrisanost, odločnost, hitrost in hrabrost pri izvajanju akcij. Urili so se v streljanju, poznavanju orožja, utrjevanju kondicije in vojaški taktiki.

Tudi zelo naporno delo in urjenje — dnevno so prehodili več deset kilometrov — pripadnikom ni vzelo volje. Uredili so si tabor. Imeli so svojo radijsko postajo, oglasno tablo in dnevni časopis, spremljali so televizijski program, ob večerih pa so kurili taborne ognje.

O NAPAKAH V NAŠI PREHRANI

Razni narodi imajo tudi v pogledu prehrane svoje posebne navade, ki se prenašajo iz roda v rod. Človek, ki živi na severu, se hrani drugače kot oni v vročem pasu. Organizem se klimi prilagodi in se zato tudi drugače hrani.

Povsod pa mora dobivati tiste osnovne snovi, ki so mu potrebne, da mu telo pravilno dela in da si ohrani zdravje. Glede na te osnovne človekove potrebe imajo razni narodi dobre in slabe prehranjevalne navade. Če pogledamo priporočila za prehrano, ki so v prvem delu, takoj vidimo, da imamo tudi mi dobre in slabe prehranjevalne navade.

Kako bomo napake opustili in kdo za to lahko največ stori? Gotovo mati, gospodinja, kuharica, ki oblikuje otrokom okus že od ranega detinstva, ki sestavlja jedilnike, nabavlja hrano in jo tudi pripravlja. Zelo važno vlogo bo odigral pri tem tudi gospodinjski pouk v osemletnih šolah.

Slaba prehranjevalna navada je pri nas napačna razporeditev obrokov čez dan, nepravilna sestava hrane in pripravljanje jedil, ki je takšno, da uničimo z njim njihovo biološko vrednost.

Pri razporeditvi obrokov moramo paziti, da bo zajtrk krepak in da bo vseboval vse najvažnejše skupine živil (mleko, žganci, sadje; bela kava, obložen kruhek, sadje; jogurt, v mehko kuhano jajce, kruh). Zelo priporočljiva je nato še malica, ki naj bo lahka (jabolko ali kozarec mleka, pri fizičnem delu pa mleko, obložen kruhek in podobno). Kosilo naj bo ob dvanajstih ali če smo z delom začeli kasneje, pozneje popoldne. Sestavljeno naj bo iz čimveč različnih živil. Popoldne poižijemo lahko malico samo tisti ljudje, ki so zaposleni s fizičnim delom, ter otroci in doraščajoča mladina. Drugim popoldanska malica ni potrebna. Večerje naj bodo lahke in zgodnje, sestavljene predvsem iz mlečnih jedi in sadja. Kakor vidite, je pri nas razporeditev obrokov čisto drugačna, kot bi bilo za zdravje

najbolj koristno. Zajtrk je navadno pičel in sestoji samo iz malo žitne kave in kosčka kruha. Malice največkrat ne poižijemo, pač pa imamo izdatno kosilo, to pa seveda samo tisti, ki se za kosilo vračajo z dela domov.

Ljudje, ki so čez opoldne zaposleni, si vzamejo s seboj najpogosteje samo skromno kosilo. Zato pa imajo težke večerje, ki obremenjujejo prebavne organe čez noč in slabijo s tem tudi spanje.

Hrana mora biti čez dan enakomerno razdeljena, tako da je naša delovna sposobnost vedno zadovoljiva in da prebavni organi niso nikdar preobremenjeni.

Druga napaka, ki jo delamo v pogledu prehrane, je napačna sestava jedilnika, to se pravi, da dobimo nekaterih prehranskih snovi preveč, drugih pa premalo. Tako zaužijemo pri nas predvsem premalo mleka in mlečnih proizvodov, ze-

(Nadaljevanje na 7. strani)

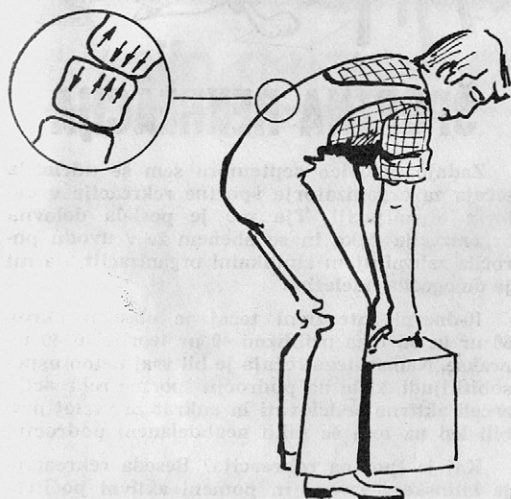
POŠKODBA HRBTENICE PRI DVIGANJU

Ročni transport v sodobni tehnologiji vse bolj izgublja svoj pomen. Kljub zmanjšanju ročnega prenašanja pa so v njem še vedno skrite nevarnosti v prav tolikem obsegu, kot nekoč. Manjša fizična vzdržljivost, vedno večja poprečna veli-

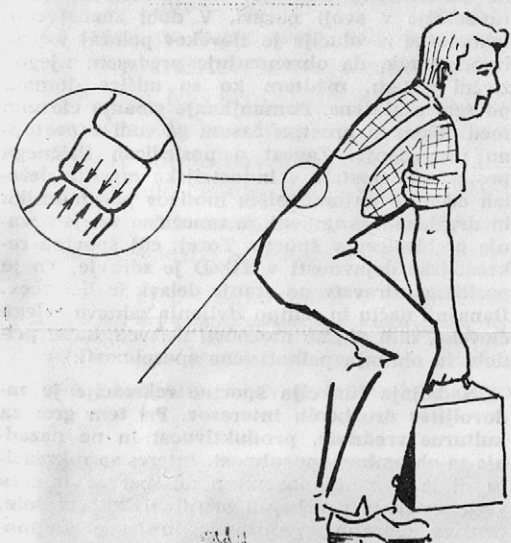
ki nastanejo zaradi preobremenitve hrbtenice. Hrbtenico si preobremenimo običajno zaradi nevarnega načina dviganja in ne zaradi pretežkega bremena. Mednarodna organizacija za delo je sprejela določila o največji dovoljeni teži prenašanja, vendar je tudi pri teh bremenih, posebno, če jih dvigamo s tal, nevarnost poškodb na hrbtenici. Če je hrbtenica upognjena, so vretenca na notranji strani močno tlačno obremenjena. Zunanja stran vretenc pa se celo nateguje (sl. 1). Hrbtenica ne bo nikdar mogla brez okvar dvigniti takih bremen, kot so sposobne noge (sl. 2). Pravilen način dviganja bremen je tak, da z vzravnano hrbtenico počepnemo k bremenu (sl. 2), nogi naj bosta razkoračeni kolikor zahteva širina kosa, ki ga dvigamo, ena noga naj bo malo pred drugo (sl. 3), ker nam tak položaj da stabilnost v vseh smereh. Predmet moramo dobro prijeti, najbolje lahko primemo bremena z ročaji, težje druge vrste in najtežje okrogle predmete. Pri dviganju ostane hrbtenica ravna in stremi k navpični smeri, dviganje pa opravijo noge (sl. 4).

Pravilen način dviganja mora postati delovna navada, le tako se bomo izognili preobremenitvam in poškodbam hrbtenice.

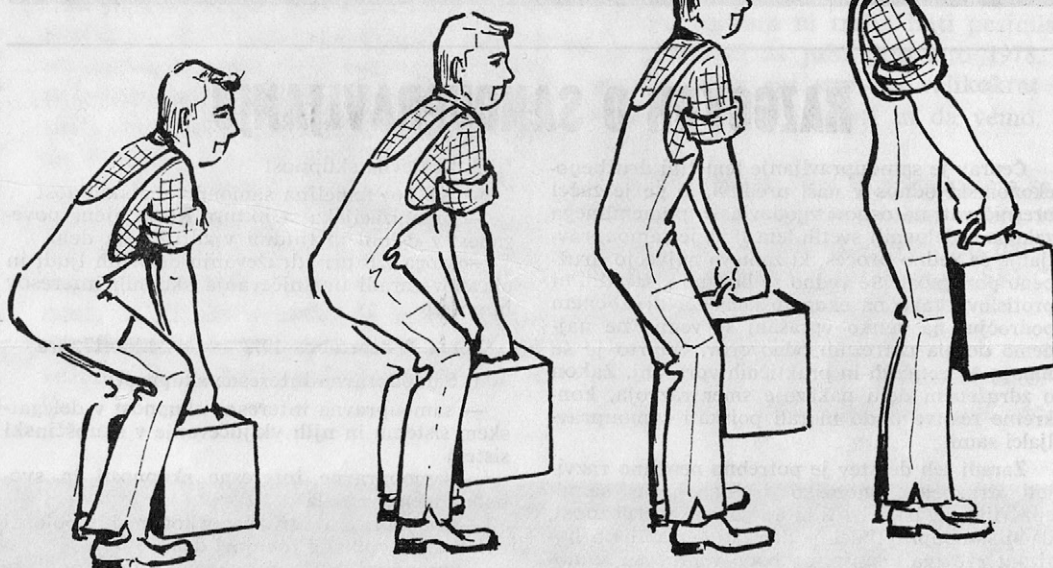
Bojan Rozman

Sl. 1

Sl. 2

Sl. 4

kost človeka, vedno redkejšje ponavljanje prijemanja in dviganja bremen, negativno vplivajo na varnost delavcev pri ročnem transportu. Močan vpliv imajo tudi pozitivni dejavniki, kot je močnejša in redkejša prehrana, boljše zdravstveno in socialno varstvo delavcev in podobno.

V naših obratih je veliko delovnih mest, kjer je potrebno dvigati bremena: to so zabojčki, ki niso težji od 10 kg. Toda kljub temu smo imeli letos že več primerov poškodb hrbtenice — prevzdigov.

Nezgode pri ročnem dviganju in prenašanju bremen razdelimo na vidne mehanske poškodbe delov telesa in na poškodbe v obliki prevzdiga,

*Na gorah med murkami
dekle veselo živi,
pastir pride do nje
zapoje ji na srce.*

*Pesem poslušaj deklica,
pastirček se ji smehlja,
objame ga okrog vratu,
pri mojem srčku bodeš tu.*

*Pastir zatrobil je na rog,
da slišal ga je kozorog,
in ovčke, ki so pasle se
so okrog njega zbrale se.*

*Ko deklica odšla domov,
živino žene on pod krov,
na pograd legel je lesen
in mislil na jesen.*

*Ko pa jesen približa se
pastir v dolini snide se
z deklico med murkami,
spomine zopet obudi.*

Janko Januš

DEKLICA IN PASTIR

O NAPAKAH V NAŠI PREHRANI

(Nadaljevanje s 5. strani)

lenjave in sadja, ponekod tudi mesa. Medtem ko popijejo nekateri drugi narodi, ki se ponašajo z mnogo boljšim zdravstvenim stanjem in mnogo daljšo življenjsko dobo, poprečno 11 mleka dnevno, je pri nas poprečna dnevna potrošnja samo 2 dl. Prav tako pojemo premalo sira, deloma zaradi visoke cene, deloma pa, ker je pri nas navada, da jemo sir v glavnem samo na izletih in ob drugih izrednih priložnostih. Zahtevam organizma po siru bi lahko nekoliko zadostili s tem, da bi uporabljali v prehrani več skute (glej med recepti). Meso, ki naj bi ga uživali štirikrat tedensko po 15 dkg, pa lahko včasih nadomestimo z ribami, ki so cenejše in vsebujejo mnogo

dragocenih stvari. Tudi sadje in zelenjavo je treba redno uvrščati v dnevno prehrano.

Na podeželju je treba v ta namen povečati proizvodnjo zelenjave, mleka in mesa.

Omenili smo, da imamo v naši prehrani v splošnem tudi presežke nekaterih snovi, ki so za zdravje prav tako škodljive kakor primanjkljaji. Ti presežki so predvsem: ogljikovi hidrati (škrob in sladkor) in maščobe.

Mnogo prepogosto zasledimo v jedilnikih testenine, razne težke cmoke, poleg tega pa pojemo preveč kruha. Res je, da s temi jedmi najhitreje in najceneje odpravimo občutek lahkote, vendar moramo vedno gledati predvsem na svoje zdravje in na zdravje potomcev ter paziti na raz-

noličnost v prehrani. S čezmernim uživanjem maščobe si v poznejših letih često nakopljemo bolezni jeter, žolča in žolčnih izvodil.

Nadaljnja napaka, ki jo delamo v pogledu prehrane, je napačno pripravljanje jedil, pri čemer gredo vitamini in rudninske snovi zaradi svoje občutljivosti v nič. S tem pa prikrajšamo organizem za najvažnejše zaščitne snovi. Na kaj moramo vse paziti, je v knjigi večkrat povedano.

Vsaka gospodinja se mora zavedati, da še tako okusno in komplicirano pripravljanje jedi ne bodo človeku v korist, če ne bodo obroki enakomerno porazdeljeni čez dan, če jedilniki ne bodo pravilno sestavljeni in če bomo pri pripravi uničili najdragocenejše snovi v živilih.

NOGOMETNA TEKMA

Dne 1. 10. 1977 sta se v Križah pomerili v nogometu ekipi »stari« in »mladi« iz oddelka sekalnica zgornjih delov 512. »Stari« so bili skozi vso tekmo v vodstvu, proti koncu pa so zaradi boljše kondicije

»mladi« uspeli izenačiti, tako da je bil rezultat na koncu neodločen 5:5.

Vzdušje, ki je vladalo skozi vso tekmo in po njej daje vedeti, da take in podobne športne prireditve delovnemu človeku koristijo in jih je v bodoče treba še bolj pospeševati.

Hafner Pavel

RAZGOVOR O SAMOUPRAVLJANJU

Ceprav je samoupravljanje temeljni družbeno-ekonomski odnos v naši ureditvi, ki se je začel uresničevati na osnovi zgodovinsko pomembnega zakona o delovnih svetih leta 1950, je samoupravljanje še vedno proces, ki zahteva največjo družbeno pozornost. Se vedno se borimo s številnimi protislovji tako na ekonomskem kot družbenem področju; na veliko vprašanj še vedno ne najdemo docela ustreznih odgovorov. Odprto je še mnogo teoretičnih in praktičnih vprašanj. Zakon o združenem delu nakazuje smer razvoja, konkretne rešitve bodo morali poiskati samoupravljalci sami.

Zaradi teh dejstev je potrebno nenehno razvijati družbenoekonomsko izobraževanje samoupravljalcev, izkoristiti moramo vsako priložnost, da si samoupravljalci — delegati — razširijo horizont svojega znanja, da bodo v procesu samoupravljanja zares lahko nastopali kot odločujoč faktor družbenoekonomskih odnosov.

V ta prizadevanja se vključuje tudi sindikalna in mladinska organizacija naše tovarne in je v ta namen pripravila seminar z naslovom: RAZGOVORI O SAMOUPRAVLJANJU (predavanje s filmom in grafoskopom).

Program seminarja obsega šest tem, ki jih bomo izvedli v treh ciklikih po naslednjem programu:

Petek, 25. novembra 1977 — od 14.15—17. ure

1. Nastanek in razvoj razredov
  - zgodovinski nastanek razredov in države
  - medsebojna pogojenost družbenega (razrednega) ter političnega (državnega) razvoja
  - sosledje stopenj razvoja, razredne strukture ter oblike in funkcije države

2. Država

- družbena in ekonomska funkcija države, njena razredna in splošno-družbena narava organiziranja
- razredna struktura kapitalistične družbe
- funkcija države v prehodnem obdobju
- vloga samoupravljanja pri odmiranju države kot aparata

Petek, 2. decembra 1977 — od 14.15—17. ure

1. Temeljna organizacija združenega dela
  - TOZD kot temeljna samoupravna organizacija
  - razmerja med delavci v TOZD in delavci v drugih TOZD
  - združeno delo
  - družbena lastnina
  - minulo delo
  - dohodek in delitev dohodka

2. Krajevna skupnost

- KS kot temeljna samoupravna skupnost
- organizacijska struktura KS in njena povezanost z delom in ljudmi v združenem delu
- vloga KS pri združevanju delovnih ljudi in občanov zaradi uresničevanja skupnih interesov in potreb

Petek, 9. decembra 1977 — od 14.15—17. ure

1. Samoupravna interesna skupnost

- samoupravna interesna skupnost v delegatskem sistemu in njih vključevanje v skupščinski sistem
- samoupravne interesne skupnosti in svobodna menjava dela
- enakopraven družbenoekonomski položaj delavcev v svobodni menjavi dela
- programi družbenih dejavnosti kot podlaga za samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje

2. Delegatski sistem

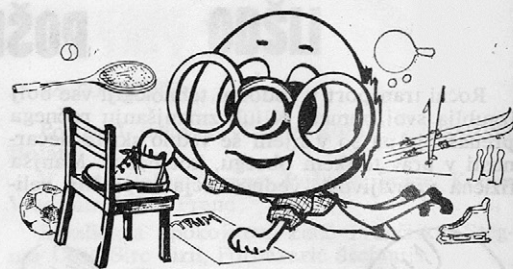
- družbeno bistvo delegatskega sistema
- dolžnosti, pravice in odgovornost delegacij in delegatov
- nekatere pomanjkljivosti in kritične točke pri dosedanjem uveljavljanju delegatskih odnosov

K sodelovanju vabimo vse, ki se želijo udeležiti.

Prijave sprejema tajništvo družbenopolitičnih organizacij.

Zdenko Šulgač

Majda Kramar

ŠPORTNA REKREACIJA

Zadnjo polovico septembra sem se udeležila tečaja za organizatorje športne rekreacije v delovni organizaciji. Tja me je poslala delovna organizacija Peko in se obenem že v uvodu poročila zahvaljujem sindikalni organizaciji, da mi je omogočila udeležbo.

10-dnevni intenzivni tečaj je obsegal okrog 80 ur in od tega približno 40 ur teorije in 40 ur prakse. Namen tega tečaja je bil vsaj delno usposobiti ljudi, ki bi na področju športne rekreacije začeli aktivno sodelovati in enkrat za vselej prebili led na tem še tako neobdelanem področju.

Kaj je športna rekreacija? Beseda rekreacija je latinskega izvora in pomeni aktivni počitek, s katerim si človek obnavlja pri delu uporabljeno psihofizično energijo, ter sprosti porušeno ravnotežje v svoji naravi. V dobi znanstveno-tehnološke revolucije je človekov položaj v proizvodnji tak, da obremenjuje predvsem njegov živčni sistem, medtem ko so mišice domala povsem neaktivne. Pomanjkanje gibanja človeka med delom in prostim časom ga vodi v postopno propadanje. Zavest o posledicah fizičnega propadanja postaja v industrijsko razvitih deželah eden od najmočnejših motivov posameznika in družbenih skupnosti za množično udejstvovanje prebivalcev v športu. Torej: cilj športne rekreacijske dejavnosti v TOZD je zdravje. To je pozitivno zdravstveno stanje delavk in delavcev. Današnji način in tempo življenja zahteva celega človeka, zato dajmo možnosti delavcu, da si pridobi in ohranja psihofizične sposobnosti.

Nadaljnja funkcija športne rekreacije je zadovoljitev družbenih interesov. Pri tem gre: za kulturne vrednote, produktivnost in ne nazadnje za obrambno sposobnost. Interes za rekreacijo ni le domena posameznika, marveč interes vseh osnovnih družbenih institucij kot so: šole, družine, delovne organizacije, krajevne skupnosti, interesne skupnosti...

Koordinacija vseh zainteresiranih daje edinstveno možnost sistematičnega in programskega razvoja ter dejavnosti in kohezivnosti kategorij prebivalcev različnih družbenih in delovnih položajev.

Ob zaključku tečaja smo opravljali pismene izpite iz treh predmetov: športna medicina, teorija in metodika športne rekreacije in organizacija športne organizacije. Za rezultate bomo izvedli decembra, ko bo dodatni del tečaja — zimsko športni rekreacijski del.

**Vsem bralcem
iskreno čestitamo
ob DNEVU
REPUBLIKE**

Uredništvo

